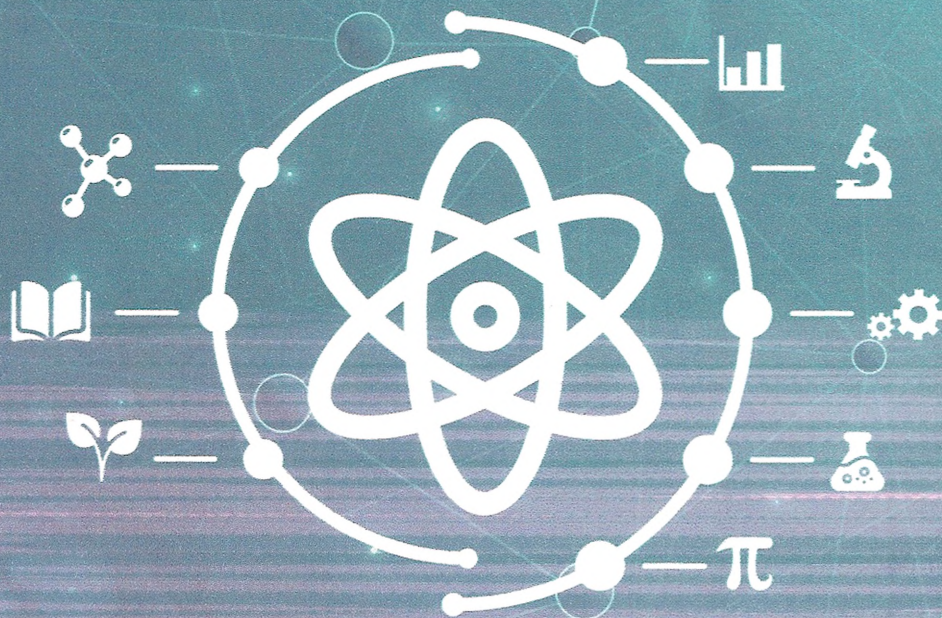

 iScience™ Poland

POLISH SCIENCE JOURNAL

INTERNATIONAL SCIENCE JOURNAL

Issue 8
Part 2

Warsaw • 2018

Розман І. І.
Мукачівський державний університет
(Мукачево, Україна)

**ПРИНЦИПИ ПЕДАГОГІЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ БІОГРАФІСТИКИ ЯК
УНІВЕРСАЛЬНА СИСТЕМА КООРДИНАТ**

У статті розглянуто принципи педагогічного дослідження біографістики. Подано методологічний інструментарій щодо методів наукового дослідження педагогічних персоналій. Зазначено на видозміну традиційних моделей дослідження, динамічність якого прослідковується у гуманітаристиці. Запропонована конкретна методологічна стратегія та комплекс підходів і методів проведення науково-дослідницької роботи з урахуванням конкретно-методологічних принципів дослідження.

Ключові слова: принципи дослідження, біографічні відомості, потенційні можливості.

Розман И.И.
Мукачевский государственный университет
(Мукачево, Украина)

**ПРИНЦИПЫ ПЕДАГОГИЧЕСКОГО ИССЛЕДОВАНИЯ БИОГРАФИСТИКИ КАК
УНИВЕРСАЛЬНАЯ СИСТЕМА КООРДИНАТ**

В статье рассмотрены принципы педагогического исследования биографистики. Подано методологический инструментарий по методам научного исследования педагогических персоналій. Указано на видоизменение традиционных моделей исследования, динамичность которого прослеживается в гуманитаристике. Предложена конкретная методологическая стратегия и комплекс подходов и методов научно-исследовательской работы с учетом конкретно-методологических принципов исследования.

Ключевые слова: принципы исследования, биографические сведения, потенциальные возможности.

Iryna Rozman
Mukachevo State University
(Mukachevo, Ukraine)

**PRINCIPLES OF PEDAGOGICAL RESEARCH OF BIOGEOLOGISTICS
AS A UNIVERSAL COORDINATE SYSTEM**

The article discusses the principles of pedagogical research in biography. A methodological toolkit has been submitted for the methods of scientific research of pedagogical personalities. It is pointed out the modification of traditional research models, the dynamism of which can be traced in humanities. The proposed specific

methodological strategy and a set of approaches and methods of research, taking into account the specific methodological principles of the study.

Keywords: *research principles, biographical information, potential.*

Вступ. Основні правила будь-яких педагогічних досліджень відображаються в низці принципів, тобто в головних положеннях, що визначають і підхід до проблеми, і методику здобуття емпіричних та наукових фактів, і аналіз їх. Кожна наука представляє собою цілісну систему. Вона включає в себе методи дослідження, теоретичну основу, має свій об'єкт та предмет вивчення. Наука починається там, де проводиться дослідження, не ставлять за основу певні авторитарні висновки, досягаються результати і їх впровадження у життя.

І традиційна, і сучасна наука апелює доводами, розробками спеціальних матеріалів, які досліджено завдяки впровадженню окремих принципів. Біографістика включає в себе широкомасштабний аспект дослідження. Автобіографії, біографії, мемуари, щоденники – це зовсім мала частка матеріалів, яка допомагає вивчити окремі персоналії. Саме для того, щоб різнопланово вивчити та дослідити надбаня відомих і маловідомих вчених, педагогів, вчителів, науковців у царині педагогічних наук, ми будемо використовувати методологічний інструментарій, в тому числі, і наукові принципи.

Серед загальногуманістичних і національних вартостей, що здатні позитивно впливати на визначення подальшої оптимальної стратегії розвитку виховання й освіти в Україні, є ідеї віри в людину, її невичерпні потенційні можливості, самовизначення та самореалізацію.

Провідні українські вчені (І. Д. Бех, А. М. Бойко, В. О. Вихрущ, В. І. Євдокимов, В. Г. Кремінь, В. І. Луговий, Л. С. Нечепоренко, Н. Г. Ничкало, Н. С. Побірченко, І. Ф. Прокопенко, О. Я. Савченко, Б. М. Ступарик, О. В. Сухомлинська, Г. В. Троцько, М. Д. Ярмаченко та ін.) переконливо довели величезне значення діячів минулого для втілення й розвитку національної дитиноцентричної тенденції.

Вітчизняні науковці намагаються вибудувати цілісну історію розвитку педагогічної думки в Україні, осмислити її національні особливості й досягнення, щоб увести в науковий обіг нові гуманістичні ідеї, виявляючи потенціал багатьох педагогів-гуманістів, які досі залишаються недостатньо вивченими чи обійденими увагою дослідників [3, с. 3].

Мета статті. Виокремити принципи дослідження педагогічної біографістики.

Виклад основного матеріалу статті. Одним із важливих чинником методологічного інструментарію є не тільки поняттєво-категорійний апарат, а і принципи, підходи, методи наукового дослідження педагогічних персоналій.

По-перше, виникають проблеми щодо об'єктивного дослідження персоналій в наслідок того, що дані визначення розглядаються цілком суб'єктивно, ґрунтуючись на вивченні окремих біографій, що обумовлює стислість, що, природньо, не враховує профільної специфіки біографістики.

По-друге, спостерігаємо довільне використання означених категорій. Іноді конкретні факти, методи вивчення персоналій трактуються в однаковому

змістовому ключі, а самі ці поняття довільно «взаємозаміщуються» та використовуються як синонімічні.

По-третє, науковці можуть оперувати відносно вузьким колом принципів, що обмежує пізнавальні можливості, а, отже, і загальні результати досліджень. Це обумовлює необхідність спеціального поглибленого осмислення означеного кола наукових проблем. За змістом розрізняють автобіографії, у яких в одному випадку переважають дані про зовнішньо об'єктивовані події і обставини, в іншому акцентується на внутрішніх переживаннях, мотивах, оцінках, роздумах тощо. Означені й інші види автобіографій не існують у «чистому» вигляді, бо частково поєднують різні риси. Розуміння біографом цього розмаїття важливе для їхнього аналізу як джерела особового походження [5].

Під принципами педагогічного дослідження розуміємо універсальну систему координат у вигляді вихідних базових положень і вимог, що визначають його методологічну стратегію та комплекс підходів і методів проведення науково-дослідницької роботи. У сучасній науковій літературі вони трактується у різному змістовому ключі [6], тож, спираючись на неї, окреслимо суть основних конкретно-методологічних принципів історико-біографічного дослідження.

Принципи історизму, детермінізму, розвитку при проведенні біографічного дослідження передбачають: а) додержання у процесі дослідницько-аналітичної роботи конкретно-історичного підходу; б) врахування двох підсистем розвитку і діяльності особистості: зовнішньої та внутрішньої; в) розгляд біографії-життя у постійному розвитку і складній динаміці самозаміни.

Принципи системності, всебічності, комплексності орієнтують на використання понять, категорій, джерельних матеріалів, наукового доробку інших учених та застерігають від їхнього однобічного, упередженого трактування й оцінки; розгляд життєвого і творчого шляху як цілісного процесу-феномену з унікальним набором компонентів; реалізацію багатоцільової установки щодо комплексного розв'язання різних дослідницьких завдань та використання теоретико-методологічних засад інших суміжних галузей знань.

Принцип об'єктивності вимагає від біографа ретельного, неупередженого пошуку, відбору історичних і біографічних фактів; подолання суб'єктивізму; фіксації й оцінки всіх, як позитивних, так і негативних, помилкових якостей, ідей, поглядів, дій, вчинків персоналії для відтворення її реального образу, неупередженої оцінки і з'ясування ролі і значення у розвитку педагогічної думки.

Принципи спадковості і наступності стверджують потребу розглядати педагогічну персоналію у загальному контексті розвитку педагогічної думки і освітнього процесу, з іншого, вона виступає їхнім «ретранслятором», але не в «чистому», а «трансформовано-примноженому» через свою творчу і організаційну діяльність вигляді, що й визначає її роль, місце в історії освіти і педагогіки [1, 7].

Сам біограф повинен дбайливо ставитися як до доробку інших учених, так і досліджуваної особи, щоб, відповідно, збагатити існуючі наукові здобутки та вивчити, зберегти й донести до громадськості, нащадків її цінний інтелектуальний спадок.

Принцип історіографізму, функція якого розширюється в історико-біографічному дослідженні. На відміну від представників інших галузей знань, які констатують здобутки попередників й за потребою спираються на них у своїх дослідженнях, вчений-педагог працює за формулою: «Із минулого через сучасність – у майбутнє».

Вивчення та використання принципів передбачає поєднання поваги і толерантного ставлення до ідей сучасних наукових авторитетів і педагогічної спадщини українських вчених, що працювали за різних історичних періодів й представників інших національних гуманітарних дисциплін, з іншого – їхній творчо-конструктивний критичний аналіз ти чи інших подій [1].

Під час дослідження біографічних даних, необхідно виявляти наукову сміливість, передбачливість результатів, творчого ставлення до усталених парадигм і поглядів, що мають стимулювати продукування власних аргументованих суджень, повну самовіддачу і самореалізацію у процесі наукової роботи.

Використання поряд із «традиційними» інноваційних, нехай недостатньо апробованих методологічних стратегій, підходів, інструментів, що дозволяє вийти на якісно новий рівень осмислення біографії [7].

Вивчення спочатку «загальновідомого», а потім «маловідомого і прихованого» біографічного матеріалу, з'ясування «значущого, вартісного, помилкового» у руслі наукового дискурсу.

Системність у визначенні і обґрунтуванні теоретичної і практичної значущості положень і результатів дослідження для розвитку педагогічної науки, удосконалення навчально-виховного процесу, управління і реформування системи освіти – всі названі нами вище чинники, допоможуть досконаліше вивчити основні напрями у роботі для подальшого донесення у педагогічні кола та громадськість [2].

У сучасній педагогіці все частіше лунають заперечення проти спроб учених розглянути окремі питання виховання і навчання без їх зв'язку з цілісним формуванням особистості й у цілісному навчально-виховному процесі. Це зумовлено тим, що за законами педагогічної науки, не можна вивчити ціле, не розчленувавши його на частини. Отже, постановка конкретних проблем виховання і навчання припустима, якщо одночасно буде досліджено місце цього феномену в цілісному процесі формування особистості та висвітлено роль тієї чи іншої складової навчально-виховної роботи в системі навчання й виховання. Тому варто засуджувати не розгляд окремих аспектів формування особистості, а їх ізоляцію від цілісного формування колективу й особистості, від загальної системи виховання [4].

Висновок. Отже, означені принципи педагогічно-біографічного дослідження тісно взаємопов'язані, виявляються одночасно та частково накладаються один на одного, тому потребують всебічного врахування і комплексного творчого використання у науково-дослідницькому процесі.

Досягнення біографістики – це розвиток всього напрямку соціально-гуманітарних дисциплін, включаючи і історичну науку, і літературу, і педагогіку, і культурологію. Вони вимагають розробок спеціальних теоретичних і методологічних засад, і, відповідно, безперервного вдосконалення понятійного апарату [6, с. 185].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Дічек Н. Деякі теоретичні аспекти англомовного макаренкознавства //Шлях освіти, 1997. № 2. С. 38 – 41.
2. Євтух М.Б. «Увага вітчизняних науковців»// Мирослав Гнатович Стельмахович: бібліограф. довід./ авт.-упор. Васильчук С. В. К., 1998. С. 3 – 8.
3. Попельнюх О. І. Педагогічна і просвітницька діяльність М. О. Корфа в контексті розвитку вітчизняної школи. Автор. Здоб.наук.ст. к.пед.н. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http:// irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?...2...](http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?...2...)
4. Принципи педагогічного дослідження, Принцип цілісного вивчення. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://https://pidruchniki.com/16280414/.../>
5. Розман І. І. Автобіографія як історико – педагогічне джерело. Дрогобич, «Молодь і ринок». 2018. № 5 (161). С. 64.
6. Розман І. І. Педагогічна біографістика як репрезентант історико-педагогічної науки// Virtus: scientific journal. Monreal, Canada, 2018. Yanuari № 20. С. 184 – 186.
7. Савчук Б. Актуальні проблеми розвитку педагогічної персоналістики в Україні// матеріали І Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції «Педагогічна персоналістика: теорія, історія, освітня практика», присвяченій 160-річчю від дня народження С. Русової (25 лютого 2016 р., м. Івано-Франківськ, Україна)/ за заг. ред. Т. К. Завгородньої. Івано-Франківськ, 2016. С. 55 – 59.
8. Стражнікова І. Проблеми вивчення персоналізму в сучасних історико-педагогічних дослідженнях// Освітній простір. Глобальні, регіональні а інформаційні аспекти: науково-методичний журнал. Чернівці: Черемош, 2010. С. 41 – 44.
9. Сухомлинська О. В. Періодизація педагогічної думки в Україні: кроки до нового виміру/ зб. наук. праць до 10-річчя АПН України. Частина 1. Х.: ОВС, 2002. С. 37 – 54.

REFERENCES:

1. Dichek N. Deiaki teoretychni aspekty anhlomovnoho makarenkoznavstva //Shliakh osvity, 1997. № 2. S. 38 – 41.
2. Ievtukh M. B. «Uvaha vitchyznianskykh naukovtsiv»// Myroslav Hnatovych Stelmakhovich: bibliohraf. dovid./ avt.-upor. Vasylchuk S. V. K., 1998. S. 3 – 8.
3. Popelniukh O. I. Pedahohichna i prosvitnytska diialnist M.O.Korfa v konteksti rozvytku vitchyzniansoi shkoly. Avtor. Zdob.nauk.st. k.ped.n. [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: [http:// irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?...2...](http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?...2...)
4. Pryntsy py pedahohichnoho doslidzhennia, Pryntsy py tsilisnoho vyvchennia. [Elektronnyi resurs]. Rezhym dostupu: <http://https://pidruchniki.com/16280414/.../>
5. Rozman I. I. Avtobiohrafiiia yak istoryko – pedahohichne dzherelo. Drohobych, «Molod i rynok». 2018. № 5 (161). S. 64.

6. Rozman I. I. Pedahohichnva biohrafistyka yak reprezentant istoryko-pedahohichnoi nauky// Virtus: scientific journal. Monreal, Canada, 2018. Yanuari # 20. S. 184 – 186.
7. Savchuk B. Aktualni problemy rozvytku pedahohichnoi personalistyky v Ukraini// materialy I Vseukrainskoi naukovo-praktychnoi internet-konferentsii «Pedahohichna personalistyka: teoriia, istoriia, osvithnia praktyka», prysviachenii 160-richchiu vid dnia narodzhennia S. Rusovoi (25 liutoho 2016 r., m. Ivano-Frankivsk, Ukraina)/ za zah.red. T.K.Zavhorodnoi. Ivano-Frankivsk, 2016. S. 55 – 59.
8. Strazhnikova I. Problemy vyvchennia personalizmu v suchasnykh istoryko-pedahohichnykh doslidzhenniakh// Osvitnii prostir. Hlobalni, rehionalni a informatsiini aspekty: naukovu-metodychnyi zhurnal. Chernivtsi: Cheremosh, 2010. S. 41 – 44.
9. Sukhomlynska O. V. Periodyzatsiia pedahohichnoi dumky v Ukraini: kroky do novoho vymiru/ zb. nauk. prats do 10-richchia APN Ukrainy. Chastyna 1. Kh.: OVS, 2002. S. 37 – 54.

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>